

พหุวัฒนธรรมในมุมมองของปรัชญาหลังนวยุค

Multiculturalism in Postmodern Philosophical Perspectives

ลธิชช็อค ปาณะศรี Sitthichok Panasree*

พระปลัดสาคร สาคโร (นุ่นคลับ) Phrapalad Sakorn Sakaro (Noonklub)**

พระครูอรุณโกศลกิจ Phrakru Atthakosolkrit***

บทคัดย่อ

บทความนี้มีความประสงค์ที่จะนำเสนอผลการศึกษาเรื่อง พหุวัฒนธรรมในมุมมองของปรัชญาหลังนวยุค พบว่า สมาชิกของสังคมในโลกยุคปัจจุบันต่างมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่หลากหลาย มีความเป็นพหุวัฒนธรรม อาทิ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สีผิว เพศสภาวะ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตในท่ามกลางสังคมแห่งความหลากหลายให้มีความสุขนั้น มนุษย์จะต้องยอมรับในความแตกต่างของทั้งตนเองและผู้อื่น

ปรัชญาหลังนวยุค (Postmodern Philosophy) เป็นกระแสความคิดของกลุ่มบุคคลที่ไม่แน่ใจในแนวคิดของกระบวนการตรรกศาสตร์ใหม่ที่เน้นวิทยาศาสตร์ว่าสร้างสรรคโลกหรือทำลายโลก ดังนั้น จึงปรารถนาให้ทุกคนหันหน้ามาปรึกษาหารือกันรับฟังเหตุผลของกันและกัน แล้วร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรคโลกให้พบกับสันติภาพที่แท้จริง

ในมุมมองของปรัชญาหลังนวยุค ซึ่งมีแนวคิดหลัก คือ ต้องการให้ทุกคนหันหน้าเข้าหากันเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เรียกว่า เสวนา (Dialogue) ส่วนพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ถือเป็นความปกติของสังคมหลังนวยุคที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างของเพื่อนมนุษย์ อันจะนำไปสู่สังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: พหุวัฒนธรรม, ปรัชญาหลังนวยุค

* ** ***อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Abstract

This article aims to present the results of multicultural studies from the point of view of the postmodern philosophy that members of society in today's world have a varied lifestyle. Multiculturalism, such as ethnic diversity, skin color, gender, language, religion, culture and way of life, and then living in the midst of a diverse society to be happy. Human beings must accept the difference of both themselves and others.

Postmodern Philosophy is the idea of a group of people who are unsure of the concept of modern paradigm that focuses on science, the creation of the world, or the destruction of the world, so it is desirable for everyone to turn to each other for discussion. Then we solve problems together in order to create the world to meet real peace.

In view of the postmodern philosophy, there is the main idea that wants everyone to face each other to discuss and solve problems together. In a way it is called Dialogue. Multiculturalism is the norm of postmodern society that all people must learn, understand and accept the differences of human beings. This will lead to a sustainable peace society.

Keywords: Multiculturalism, Postmodern Philosophy

บทนำ

สังคมหลังนวยุคเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ไร้พรมแดน สามารถเชื่อมโยงถึงกันทั่วทุกมุมโลกในเวลาอันรวดเร็วและมีความหลากหลายในทุกบริบทของการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ยังเป็นสังคมที่มีความสลับซับซ้อนเป็นสังคมแห่งความหลากหลายอย่างแท้จริง อาทิ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ลีลา พิเศษภาวะ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้วยความหลากหลายที่เกิดขึ้น ถือเป็นปัจจัยนำไปสู่เงื่อนไขที่ซับซ้อนของการมีชีวิตร่วมกันในสังคมภายใต้บริบททางวัฒนธรรมเพียงมิติเดียว

การไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้ามาสู่สังคมจากทุกทิศทางที่ทุกคนสามารถรับรู้ได้อย่างรวดเร็วภายใต้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อถึงกันทั่วโลก และทุกคนสามารถใช้สอยได้อย่างสะดวกสบายเพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัสผ่านโปรแกรมสืบค้นข้อมูล (Search's engines) ซึ่งเพียงแค่วินาทีข้อมูลข่าวสารจากทั่วโลกก็เชื่อมต่อถึงกัน ความหลากหลายของเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมก็ถูกถ่ายทอดถึงกันอย่างรวดเร็ว ทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมระดับชาติ และระดับนานาชาติ จนในที่สุดก็กลายเป็นพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)

จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งส่งผลให้มนุษย์เสพติดเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างรุนแรงและนำไปสู่การไม่ยอมรับความหลากหลายในประเด็นของชาติพันธุ์ ลีลา พิเศษ ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อความศรัทธา การเมือง หรือวิถีชีวิต ที่กล่าวมาล้วนเป็นปมปัญหาที่สำคัญซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นรากเหง้าของปัญหาต่าง ๆ อย่างกรณีปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งที่มีนักวิชาการ หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ รวมถึงรัฐบาลได้ระดมความคิดและงบประมาณเป็นจำนวนมหาศาลเพื่อแก้ไขเยียวยาต่อปัญหาดังกล่าวตราบจนบัดนี้ก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้ หากแต่ยังมีความรุนแรงเกิดขึ้นอยู่เป็นระยะ ๆ

ด้วยความสนใจในประเด็นของพหุวัฒนธรรม ซึ่งผู้เขียนมองว่า หากทุกคนหันมาเรียนรู้และยอมรับในความหลากหลาย แนวคิดนี้น่าจะเป็นทางออกหรือทางเลือกหนึ่งของการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งของผู้คนที่มีความคิด ความเชื่อ วิถีปฏิบัติ รวมถึงภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

แนวความคิดเรื่องพหุวัฒนธรรม

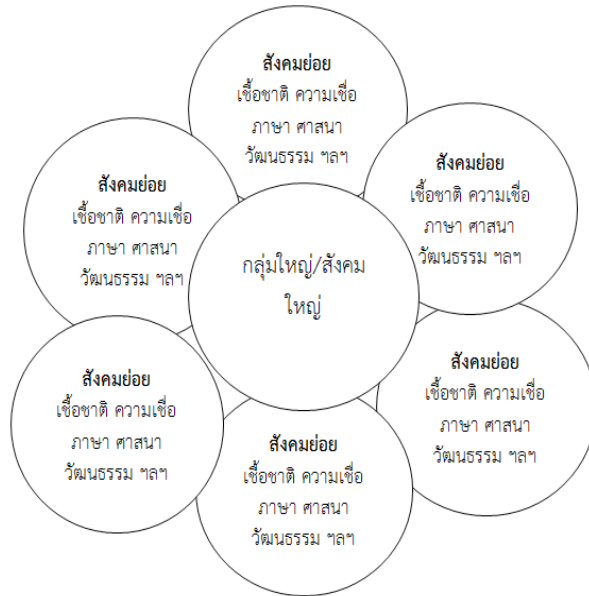
คำว่า ‘พหุวัฒนธรรม’ (Multiculturalism) ไม่ได้เป็นคำใหม่ในแวดวงสังคมวิชาการ แต่เป็นคำใหม่ที่มีความสำคัญต่อคนไทยและสังคมไทยเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่ทุกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมล้วนมีความหลากหลายและซับซ้อน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่

แตกต่างกันในสังคมเดียวกัน ย่อมนำไปสู่แนวคิดทางสังคมที่หลากหลาย และจุดนี้เองที่แสดงให้เห็นถึงความแปลกแยกของหน่วยทางสังคมที่แต่ละกลุ่มจะมีแนวคิด ทัศนคติ อำนาจ หรือลักษณะการปกครองเป็นของตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องเหมือนกับของกลุ่มชนอื่น หรือการมีรูปแบบมาตรฐานการบังคับใช้ หรือการตัดสินใจเช่นเดียวกับบรรทัดฐานที่รัฐชาติหรือรัฐบาลกลางเป็นผู้กำหนด

ทุกสังคมประกอบด้วยกลุ่มชนที่หลากหลาย โดยแต่ละกลุ่มชนต่างพยายามค้นหาค่านิยมเพื่อสร้างสรรค์สังคมและสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เมื่อสังคมมีความหลากหลายถามว่าผู้คนจะอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้อย่างไร สำหรับประเทศไทย กรณีที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง มีทัศนคติที่ไม่ตรงกันจนบางครั้งนำไปสู่ความขัดแย้งและเกิดความวุ่นวายอย่างในอดีตที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ หรือการกระชახพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ คงเป็นบทเรียนที่ต้องจดจำของสังคมไทยเป็นอย่างดี

ความหลากหลาย (Pluralism) ที่เกิดขึ้นโดยครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ รวมถึงประเด็นของพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ทุกคนหรือทุกสังคมล้วนต่างมีวัฒนธรรมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมเดี่ยวหรือวัฒนธรรมร่วมที่ยึดถือปฏิบัติของการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ย่อมมีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การทำความเข้าใจถึงธรรมชาติของพหุวัฒนธรรม เป็นประเด็นสำคัญต่อการทำความเข้าใจถึงประเด็นย่อยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมในปัจจุบัน โดยเริ่มต้นจากแนวคิดที่ว่า บุคคลแต่ละคนเป็นสมาชิกของกลุ่มชนที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และจากกลุ่มชนหลาย ๆ กลุ่มที่รวมตัวกันจนกลายเป็นสังคมใหญ่ เมื่อเป็นสังคมใหญ่ก็就会有ความหลากหลายในวิถีปฏิบัติมากขึ้น การอยู่รอดของกลุ่มชนแต่ละกลุ่มเกิดจากการมองเห็นคุณค่าของกระบวนการคิดและสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการสร้างของวัฒนธรรม ปัจจัยทางศาสนา เชื้อชาติ เพศ อายุ ชนชั้นทางสังคม รวมถึงการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดความเชื่อ ความรู้สึก และการกระทำของบุคคลในลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มชนในสังคม และลักษณะที่สำคัญของพหุวัฒนธรรม ก็คือ การที่บุคคลแต่ละคน เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชนหนึ่งและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชนอื่น ๆ ด้วย อาจมีความชัดเจนหรือไม่ก็ได้ ดังภาพที่ 1

จากภาพด้านบน ทำให้ทราบว่า ในระบบทางสังคม (Social System) นั้น ประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ แต่ละกลุ่มก็จะมีหลากหลาย เช่น ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ความเชื่อ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม บุคคลแต่ละคนอาจเป็นสมาชิกของกลุ่มชนได้มากกว่ากลุ่มชนเดียว ลักษณะของการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตด้วยความสลับซับซ้อนในแนวปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกทุกคนของกลุ่มชนจะต้องให้เกียรติ เคารพ ยอมรับถึงความแตกต่างในวิถีปฏิบัติของแต่ละคน แต่ละกลุ่มชน หรือแม้แต่ในสังคมที่ใหญ่ขึ้น และนี่คือ ลักษณะหรือธรรมชาติของความเป็นพหุวัฒนธรรม

ความสำคัญของพหุวัฒนธรรม

พหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกสังคม ซึ่งล้วนต่างมีความหลากหลาย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทุกคน ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในรายละเอียดทุกแง่มุม เพราะเมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น รูปแบบหรือวิถีชีวิตของทุกคนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้และทำความเข้าใจจึงเป็นความสำคัญยิ่ง

ในโลกปัจจุบันที่สังคมประกอบด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นสร้างขึ้น และจับต้องได้ เช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร อาคาร บ้านเรือน ยานพาหนะต่าง ๆ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ เช่น ความคิด ความเชื่อ ภาษา แนวคิดทางการเมือง การกีฬา เป็นต้น ล้วนมีความสำคัญและจำเป็นต่อสมาชิกทุกคนที่อยู่ร่วมกัน ในสังคมจะต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และยอมรับซึ่งจะเป็นปัจจัยนำสมาชิกของสังคมไปสู่การอยู่รอดสู่ความเอื้ออาทรต่อกันและมีความสุขร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลาย

มีบางคนอาจมองว่า การเกิดขึ้นของสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น นำมาซึ่งความขัดแย้งและก่อปัญหา ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิ่งที่จะต้องปรับจูนเข้าหากัน ต้องปรึกษาหารือกันอย่างที่ว่าสังคมหลังยุคต้องการ นั่นคือ การหันหน้ามาสู่วงเสวนา (Dialogue) เพื่อรับฟังเหตุผลของกันละกันอย่างฉันทมิตร ด้วยความเคารพและยอมรับในความหลากหลายต่าง ๆ โดยเฉพาะความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น นี่คือการจำเป็นเร่งด่วนและเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งที่จะนำพามวลสมาชิกของสังคมสู่การสร้างสรรค์สังคมใหม่ในอนาคตที่สดใสและสามารถอยู่ร่วมอาศัยกันอย่างมีความสุขแบบยั่งยืน

โดยสรุป พหุวัฒนธรรม คือการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ภาษา วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของกลุ่มชน สังคมพหุวัฒนธรรม คือ สังคมที่บุคคลมีความหลากหลายในมิติของภาษา เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณีมาอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยไม่มีแบ่งแยกชนชั้น ยิ่งไปกว่านั้นการเคารพ การเอื้ออาทร และการยอมรับถึงความหลากหลาย ความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ในวัฒนธรรมอื่นอันมีใช้ของตน แต่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่จนกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในที่สุด

สังคมไทย : สังคมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรม คือ มรดกทางสังคมอันสำคัญยิ่งของมนุษยชาติ ถือเป็นมรดกที่ทุกประเทศมีความมุ่งหมายในการที่จะรักษา ถ่ายทอดและการปรับประยุกต์ใช้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งประกอบด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม รูปแบบวิถีชีวิต ขนบประเพณี และวิถีปฏิบัติต่าง ๆ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์วิถีความเป็นอยู่ทางสังคมของมนุษย์ เป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่จะบ่งบอกถึงความเจริญและความเสื่อม ตลอดจนวิวัฒนาการด้านความเป็นมาของมนุษย์ในแต่ละสังคม นอกจากนั้น วัฒนธรรมยังเป็นเครื่องแสดงถึงบุคลิกลักษณะของชาติ และเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (วรวิฑูร์ สุวรรณฤทธิ์ และคณะ, 2547)

หากพิจารณาถึงความหลากหลายทางสังคมของประเทศไทยแล้ว จะพบว่า ในทุกภูมิภาคของสังคมไทยจะมีความหลากหลายในประเด็นต่าง ๆ มากมาย เช่น ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ความเชื่อ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และรูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความหลากหลายและแตกต่างกันอย่างไร คนไทยหรือคนต่างประเทศที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็สามารถอยู่ร่วมกันและใช้ชีวิตร่วมกันได้ในสังคมไทยอย่างมีความสุข

สังคมไทย เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีรูปแบบวิถีปฏิบัติที่หลากหลาย เป็นสังคมที่ทุกคนทุกเชื้อชาติศาสนาสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ เหตุผลที่สำคัญประการ

หนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ก็คือการศึกษาที่สังคมไทยมีพื้นฐานความคิดความเชื่อมาจากหลักคำสอนทางศาสนาที่ล้วนต่างมีความเอื้ออาทร ความเมตตา กรุณา ความยืดหยุ่นและการให้อภัยซึ่งกันและกัน

โดยสรุป ทุกภาคส่วนของสังคมไทย ล้วนเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นมิติของชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา ภาษา รูปแบบวิถีชีวิต และวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ด้านอาหารการกิน ด้านดนตรี ด้านศิลปะ รวมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่ล้วนมีความหลากหลาย กล่าวได้ว่า นี่คือ สังคมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีความสวยงามสังคมหนึ่งของโลก

พหุวัฒนธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน

สังคมไทยปัจจุบันถือได้ว่าเป็นสังคมเปิด ที่พร้อมรับทุกความหลากหลายทางวัฒนธรรมทุกรูปแบบของวัฒนธรรมที่ไหลบ่าเข้าสู่สังคมไทยอย่างไร้พรมแดน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางซีกโลกตะวันตก หรือวัฒนธรรมของซีกโลกตะวันออก โดยเฉพาะวัฒนธรรมการแต่งตัว อาหารการกิน ดนตรี การกีฬา หรือการดำเนินชีวิตก็ตาม

จะด้วยหลักคำสอนทางศาสนาอันเป็นพื้นฐานของความคิดของคนไทยที่มุ่งให้ทุกคน มีใจเปิดกว้าง มีน้ำใจไมตรี อดทน เสียสละ และมีเมตตา กรุณาต่อกัน ทำให้มีใจกว้างพร้อมรับหรือยินดีรับวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างไม่พรมแดน จนบางครั้งรับเข้ามาโดยไม่มีเกราะไตร่ตรองแม้แต่น้อยและเป็นเหตุนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมายทางสังคม

จากการศึกษา พบว่า สังคมไทยเป็นสังคมแห่งความหลากหลาย หมายความว่า มีความหลากหลายของชนชั้น อาชีพ ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ และรูปแบบการดำเนินชีวิต นอกจากนี้สังคมไทยถือเป็นสังคมใจกว้าง เป็นสังคมแห่งการให้ออก และยอมรับความหลากหลายในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) ความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์/สีผิว
- 2) ความหลากหลายทางด้านศาสนา/ความเชื่อ
- 3) ความหลากหลายทางด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต
- 4) ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม (ภาษา การแต่งกาย อาหาร ดนตรี เป็นต้น)

เพื่อให้เห็นภาพความหลากหลายของสังคมไทยในปัจจุบันที่ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนจึงขอนำเสนอพอเป็นตัวอย่าง ดังตารางต่อไปนี้

ภาค \ มิติ	ชาติพันธุ์/สีผิว	ศาสนา/ความเชื่อ	รูปแบบการดำเนินชีวิต	ภาษา/วัฒนธรรม
ภาคเหนือ	ไทยโยนก ไทยยอง ไทยเขิน ไทยลื้อ ไทยใหญ่ ไทยภูเขา เผ่าต่าง ๆ เช่น ม้ง เย้า ลีซอ อีเก้อ มูเซอและกะเหรี่ยง เป็นต้น ส่วนสีผิวแตกต่างกันไป	<ul style="list-style-type: none"> - ศาสนาพุทธ - ศาสนาคริสต์ - ศาสนาอิสลาม - นับถือบรรพบุรุษ - นับถือผีบรรพบุรุษ 	วิถีชีวิตของกลุ่มชนในภาคกลางมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อความศรัทธา หรือวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	มีเอกลักษณ์ / อัตลักษณ์แต่ละด้านแตกต่างกัน เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น
ภาคอีสาน	เป็นคนไทยแท้ แต่มักถูกเรียกว่า ลาว เช่น ลาวกาว ลาวพวน ลาวพุงขาว ในสมัยรัชกาลที่ 2 ให้เรียกว่า ไทยลาว เช่น ไทยดำ ไทยขาว ไทยแดง ไทย ส่วนสีผิวมีความแตกต่างกันไป ตามกลุ่มชาติพันธุ์	<ul style="list-style-type: none"> - ศาสนาพุทธ - ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม - นับถือบรรพบุรุษ - นับถือผีบรรพบุรุษ 	วิถีชีวิตของกลุ่มชนมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อความศรัทธา หรือวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	มีเอกลักษณ์ / อัตลักษณ์แต่ละด้านแตกต่างกัน เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น
ภาคกลาง	คนไทยภาคกลางมักถูกเรียกว่า ไทยกลาง ประกอบด้วยเชื้อชาติไทย ที่มีเชื้อสายแท้มาแต่ดั้งเดิม ผสมกับเชื้อสายของผู้ที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมในที่ราบภาคกลาง คือ มอญ ลาว เขมร สีผิวแตกต่างกันไปตามชาติพันธุ์	<ul style="list-style-type: none"> - ศาสนาพุทธ - ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม - นับถือบรรพบุรุษ 	วิถีชีวิตของกลุ่มชนมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา หรือวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	มีเอกลักษณ์ / อัตลักษณ์แต่ละด้านแตกต่างกัน เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น

ภาค \ มิติ	ชาติพันธุ์/สีผิว	ศาสนา/ความเชื่อ	รูปแบบการดำเนินชีวิต	ภาษา/วัฒนธรรม
ภาคตะวันออก	มีกลุ่มชนที่หลากหลาย เช่น กลุ่มชนชาวชอง ชาวญวน และชาวจีน สีผิวมีความแตกต่างกันไปตามชาติพันธุ์ของตนที่สืบทอดกันมา	- ศาสนาพุทธ - ศาสนาคริสต์ - ศาสนาอิสลาม - นับถือบรรพบุรุษ - นับถือผีบรรพบุรุษ	วิถีชีวิตของกลุ่มชนมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิดความเชื่อ ความศรัทธา หรือวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	มีเอกลักษณ์ / อัตลักษณ์แต่ละด้านแตกต่างกัน เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น
ภาคตะวันตก	มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง มอญ ละว้า พม่า ลาวพวน ลาวโซ่ง ลาวครั่ง ลาวเวียง ลาวยวน เขมรญวน กวย (ส่วย) มุสลิม และจีน สีผิวมีลักษณะแตกต่างกันไปตามชาติพันธุ์	- ศาสนาพุทธ - ศาสนาคริสต์ - ศาสนาอิสลาม - นับถือบรรพบุรุษ - นับถือผีบรรพบุรุษ	วิถีชีวิตของกลุ่มชนมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา หรือวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	มีเอกลักษณ์ / อัตลักษณ์แต่ละด้านแตกต่างกัน เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น
ภาคใต้	ผู้คนมีความหลากหลาย คือ ไทยพุทธ ไทยอิสลาม ชาวกอ และชาวเล มีสีผิวที่แตกต่างกัน	- ศาสนาพุทธ - ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม - นับถือบรรพบุรุษ	วิถีชีวิตของกลุ่มชนมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา หรือวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	มีเอกลักษณ์ / อัตลักษณ์แต่ละด้านแตกต่างกัน เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น

ภาพที่ 2 : ความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ของสังคมไทย

โดยสรุป สังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความหลากหลายในทุกมิติ ถือได้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ทุกคนสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข แม้ว่าในบางพื้นที่อาจจะยังมีความขัดแย้งและเกิดความรุนแรงอยู่ ซึ่งยังต้องอาศัยความร่วมมือและแนวทางแก้ไขจากทุกภาคส่วนต่อไป

พหุวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตไทยที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยปกติในการดำเนินชีวิตของคนไทยมีการปรับประยุกต์ใช้วัฒนธรรมกระแสหลัก เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ ยังมีการรักษารูปแบบการดำเนินชีวิตแบบเดิม ๆ ไว้ตามอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น เช่น คนไทยอีสานเมื่ออพยพย้ายถิ่นไปประกอบอาชีพยังภูมิภาคอื่นก็จะคงความเป็นอีสานไว้ ไม่ว่าจะด้วยการสื่อสารด้วยภาษาอีสาน รับประทานอาหารอีสาน ฟังดนตรีแบบอีสานเช่นเดียวกับชาวปักษ์ใต้ เมื่อไปประกอบอาชีพยังต่างถิ่น ก็จะคงความเป็นชาวปักษ์ใต้ สื่อสารกันด้วยภาษาปักษ์ใต้ ทานอาหารปักษ์ใต้ ฟังดนตรีปักษ์ใต้ ส่วนคนไทยภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก หรือภาคตะวันตกก็มีลักษณะเดียวกันที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองไว้ เมื่อสังคมเปลี่ยน วัฒนธรรมเปลี่ยน รูปแบบวิถีชีวิตก็เปลี่ยน ความเป็นพหุวัฒนธรรมก็เกิดขึ้น การประยุกต์วัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลายก็ตามมา ซึ่งพบได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทยผ่านกระบวนการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมด้านอาหาร ที่ทุกภูมิภาคสามารถประยุกต์ผสมผสานรูปแบบเมนูอาหารการกินของแต่ละภาคสู่ภาคอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่า การใช้ชีวิตของคนไทยยังอยู่ภายใต้วัฒนธรรมกระแสหลักทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ พร้อมกันนั้นก็มีการปรับแต่งผสมผสานความหลากหลายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างลงตัว ทำให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมขึ้น แต่ทุกคนก็สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข

พหุวัฒนธรรมของสังคมไทยในอนาคต

พหุวัฒนธรรมของสังคมไทยในอนาคตจะเป็นอย่างไร หรือจะเป็นไปในทิศทางใด ไม่อาจคาดเดาได้ เนื่องจากความหลากหลายในมิติต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนหรือการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกเข้าสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว และเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนโลกซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะบริบททางวัฒนธรรมที่นับวันจะมีความหลากหลายมากขึ้น คือ สิ่งที่ทุกคนต้องรีบดำเนินการและด้วยกระแสแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งตลอดเวลา นั้น การปรับตัวปรับทัศนคติเพื่อดำรงชีวิตรอดอย่างเป็นสุขในท่ามกลางความหลากหลายในสังคมหลังนวยุคจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่า สังคมไทยหรือสังคมโลกต่างเป็นสังคมทุนนิยม ใช้ทุนเป็นปัจจัยดำเนินการขับเคลื่อน เป็นโลกไร้พรมแดนในทุกมิติ พร้อมทั้งจะเชื่อมโยงถึงกันได้ภายในเวลาไม่กี่วินาที ซึ่งในส่วนของวัฒนธรรมก็ไม่อาจนิยามถึงความเป็นเพียงอัตลักษณ์เดียวได้อีกต่อไป ทุกมิติล้วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงกัน แม้ในทางเศรษฐกิจที่ดูเหมือนจะเป็นเรื่องห่างตัวแต่เมื่อพิจารณาในเชิงลึกก็จะพบว่า มีเรื่องของวัฒนธรรมเข้าไปเกี่ยวข้องตลอดเวลา เพราะวัฒนธรรมถูกฝังลึกอยู่ในรูปแบบวิถีชีวิตของทุกคน ซึ่งดำเนินไปภายใต้บริบทแห่งสังคมอุตสาหกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความสามารถพิเศษของผู้คนระดับรากหญ้าก็ได้ถูกพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผ่านผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจากนั้นก็ป้อนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างกลมกลืน

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้กลายเป็นบ่อเกิดของรายได้ชุมชน จากสังคมระดับท้องถิ่นถึงสังคมระดับชาติ วัฒนธรรมได้ช่วยเหลือหลอมวิถีชีวิตของชุมชนระดับตำบลสู่วิถีสังคมระดับชาติเช่น โอท็อป (หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) คือ สัญลักษณ์แห่งการหลอมรวมมรดกทางวัฒนธรรมกับผลิตภัณฑ์สู่ภาคธุรกิจในระดับวิถีชุมชน เป็นการผสมรวมความหลากหลายต่าง ๆ ของรูปแบบการดำเนินชีวิตสู่การรวมตัวอย่างกลมกลืนโดยมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางและเป้าหมายของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชุมชน ต่อจากนั้นก็ได้พัฒนาต่อยอดเป็นความสุขมวลรวมของประเทศต่อไป

โดยสรุป สังคมไทยปัจจุบันมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีการพัฒนาตนเองเพื่อปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุขในสังคมแห่งความหลากหลายที่ทุกคนกำลังเผชิญ

พหุวัฒนธรรมในกระบวนทรรศน์ทางปรัชญา

เพื่อความเข้าใจกระบวนทรรศน์ทางปรัชญา จึงขอเสนอความหมายของคำว่า ‘กระบวนทรรศน์’ (Paradigm) และคำว่า ‘กระบวนทรรศน์ทางปรัชญา’ (Philosophical Paradigm) เป็นเบื้องต้น คำว่า ‘กระบวนทรรศน์’ (Paradigm) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า Para (Beside) และ Deigma (Example) และในความหมายดั้งเดิม หมายถึง แบบจำลอง (Model) แบบแผน (Pattern) หรือ ตัวอย่าง (Example) ที่เป็นที่ยอมรับ อันมีนัยยะว่า เป็นตัวอย่าง สำหรับการทำความเข้าใจ และใน The Structure of Scientific Revolutions (ค.ศ. 1962) โทมัส เอส. คูห์น (Thomas S. Kuhn) เป็นผู้ซึ่งเริ่มต้นแนวคิดเรื่อง กระบวนทรรศน์ (Paradigm) นิยาม คำว่า กระบวนทรรศน์ (Paradigm) ในเชิงวิทยาศาสตร์ ไว้ว่า หมายถึง “กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) หรือโลกทรรศน์ (Worldview) ที่แตกต่างหลากหลายกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Community)” (แหล่งที่มา : http://www.baanjomyut.com/library_2/extension-2/paradigm/01.html) (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2560)

ฟริตจอฟ คาปรา (Fritjof Capra) นิยามคำว่า กระบวนทัศน์เชิงสังคม (Social Paradigm) ใน The Concept of Paradigm and Paradigm Shift (1986) ในเวลาต่อมาว่า หมายถึง “มโนทัศน์ (Concepts) ค่านิยม (Value) การรับรู้ (Perceptions) และการปฏิบัติ (Practices) ที่ชุมชน (Community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (Vision) แห่งความเป็นจริง ที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบตนเองของชุมชนนั้น” (Capra, 1986: 3)

ส่วนกระบวนทัศน์ทางปรัชญา (Philosophical Paradigm) หมายถึง ความคิดพื้นฐานหรือความคิดร่วมในสังคม อันมีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของผู้มีกระบวนทัศน์นั้น ๆ (กิริติ, 2546: 66) โดยแบ่งเป็น 5 กระบวนทัศน์ โดยสรุปดังนี้

1) กระบวนทัศน์ดึกดำบรรพ์ (Primitive Paradigm) เกิดขึ้นในยุคแรก เมื่อมนุษย์มีชีวิตอยู่ตามธรรมชาติ เมื่อเผชิญกับภัยธรรมชาติต่าง ๆ ก็พยายามแสวงหาที่พึ่งเพื่อให้รอดพ้นจากภัยต่าง ๆ นั้น สุดท้ายสรุปร่วมกันว่า ทุกเหตุการณ์เกิดขึ้นจากอำนาจลึกลับที่มองไม่เห็น เป็นอำนาจเหนือธรรมชาติ อาจเรียกว่า เทพเจ้า (Gods) จากนั้นก็พยายามหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ทุกคนรอดพ้นจากภัยพิบัตินั้น ซึ่งต่อมาก็เห็นตรงกันว่า การปฏิบัติให้ลูกพระทัยของเบื้องบน ชีวิตจะปลอดภัย จึงถือคติว่า ‘มุ่งโลกนี้ให้ดีไว้ โลกหน้าจะดีเอง’ แม้กระบวนทัศน์ดึกดำบรรพ์จะผ่านพ้นไปนานแล้ว แต่แนวคิดของคนแบบกระบวนทัศน์นี้ก็ยังคงมีอยู่ เห็นได้จากการอ้อนวอนบวงสรวงเพื่อให้เทพเจ้าต่าง ๆ ดลบันดาลให้ประสบกับสิ่งที่ตนต้องการกันอยู่เสมอ

2) กระบวนทัศน์โบราณ (Ancient Paradigm) ยุคนี้ยึดเอากฎเกณฑ์ของโลกเป็นหลัก เพราะเชื่อว่า โลกมีกฎเกณฑ์ ดังนั้น ชาวกระบวนทัศน์นี้จึงพยายามค้นหาและทำความเข้าใจเพื่อรู้ถึงกฎเกณฑ์ของโลกให้มากที่สุด และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติทุกอย่างมุ่งที่ความสุขในโลกนี้ ในยุคนี้ ทุกคนรวมทั้งเทพเจ้าก็ต้องเดินตามกฎและช่วยเหลือมนุษย์ตามกฎนั้นด้วย

3) กระบวนทัศน์ยุคกลาง (Medieval Paradigm) ชาวกระบวนทัศน์นี้เชื่อว่าโลกมีกฎเกณฑ์ ความสุขที่แท้จริงและสมบูรณ์แบบนั้นอยู่ในโลกหน้า ผู้คนในยุคนี้จึงสละบ้านเรือนออกบวชใช้ชีวิตเป็นนักพรตบำเพ็ญเพียรเพื่อความสุขในโลกหน้าทำทุกอย่างเพื่อโลกหน้า ดังนั้น จึงมุ่งหน้าทำบุญทำความดีเพื่อที่จะได้รับผล คือ ความสุขในโลกหน้า ชาวพุทธก็จะมีแนวคิดแบบนี้เป็นจำนวนมากที่ยอมลำบากในชาตินี้ เพื่อชาติหน้าจะได้สบาย

4) กระบวนทัศน์ยุค (Modern Paradigm) ยุคนี้มีความเชื่อว่าโลกมีกฎเกณฑ์ แต่ต้องเป็นกฎเกณฑ์ที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เชื่อว่าวิทยาศาสตร์สามารถแก้ไขปัญหทุกอย่างของมนุษย์ได้ ในด้านศาสนา ก็มีกรนำหลักธรรมคำสอนมาอธิบายด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ

5) กระบวนทัศน์หลังนวยุค (Postmodern Paradigm) ยุคนี้มนุษย์เริ่มมีความสงสัยในวิธีการทางวิทยาศาสตร์ว่า สร้างสรรค์โลก หรือทำลายโลกกันแน่ โดยมองไปที่การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเช่นฆ่าทำร้ายกัน อย่างกรณีการพัฒนาระเบิดปรมาณูและนำมาประหารกันในช่วงสงครามโลกจนทำให้ผู้คนเกิดการล้มตายเป็นจำนวนมาก

ด้วยความไม่แน่ใจในกระบวนทัศน์ก่อน จึงพยายามหาทางออกที่ถูกต้อง วิธีการที่น่าจะดีที่สุดน่าจะเป็นวิธีการที่เรียกว่า การเสวนา (Dialogue) คือ การที่ทุกฝ่ายหันหน้ามาพูดคุยปรึกษาหารือกันอย่างฉันทมิตร และยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นเอกภาพในความหลากหลาย (Unity in Diversity)

พหุวัฒนธรรมในกระบวนทัศน์ทางปรัชญา

เป็นประเด็นที่ต้องการนำเสนอพหุวัฒนธรรมผ่านมุมมองของผู้คนในแต่ละกระบวนทัศน์ (ความเชื่อพื้นฐานที่มีในจิตใจของมนุษย์ทุกคน) ดังนี้

1. กระบวนทัศน์ดึกดำบรรพ์ (Primitive Paradigm)

เกิดขึ้นกับมนุษย์ในสมัยดึกดำบรรพ์ ยุคที่มนุษย์มีชีวิตคลุกคลีอยู่กับธรรมชาติ เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ มนุษย์ก็หลบภัยต่าง ๆ เพื่อเอาตัวรอดโดยอาศัยสัญชาตญาณเช่นเดียวกับสัตว์เดรัจฉาน เมื่อภัยธรรมชาติสงบลง ก็พยายามค้นหาคำตอบและในที่สุดก็พบว่า ทุกอย่างเกิดขึ้นเพราะอำนาจลึกลับ ดังนั้น มนุษย์จึงทำทุกอย่างให้ผู้มีอำนาจลึกลับพอใจ รูปแบบวิธีปฏิบัติที่หลากหลายจึงเกิดขึ้นซึ่งส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามมา

โดยสรุป กระบวนทัศน์ทางปรัชญาในยุคดึกดำบรรพ์นี้ มนุษย์เชื่อว่าโลกหรือเอกภพทั้งหมดไม่มีกฎเกณฑ์ สรรพสิ่งที่ดำรงอยู่ในจักรวาลล้วนเกิดจากน้ำพระทัยของผู้มีอำนาจเบื่องบน ที่อาจเรียกว่า เทพเจ้า

2. กระบวนทัศน์โบราณ (Ancient Paradigm)

เป็นกระบวนทัศน์ที่ยึดเอากฎของโลกเป็นเกณฑ์ เชื่อว่าความสำเร็จทุกอย่างอยู่ที่การปฏิบัติตามกฎของโลก ยุคนี้ผู้คนจึงพยายามค้นหากฎเกณฑ์ของโลก เรียนรู้และปฏิบัติตามกฎของโลกอย่างเคร่งครัดเพื่อความสุขในโลกนี้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การสร้างวังที่ใหญ่โต โรงละครที่ยิ่งใหญ่ สนามกีฬาที่อลังการ หรือสถานอาบน้ำร้อนที่ใหญ่โตของชาวกรีกโรมัน

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวกระบวนทัศน์นี้จึงมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการกิน การบูชา ฤกษ์ การกีฬา การมีชมรมกีฬาต่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นวัฒนธรรมเพื่อการแสวงหาความสุขในโลกนี้ทั้งสิ้น

3. กระบวนทรรศน์ยุคกลาง (Medieval Paradigm)

ชาวกระบวนทรรศน์แบบยุคกลางยึดเอาความสุขในโลกหน้าเป็นหลัก เพราะเห็นความเป็นอนิจจังของโลกนี้ว่าแม้จะรู้กฎเกณฑ์ทุกกฎของโลกและปฏิบัติตามอย่างไม่บกพร่อง ก็ไม่อาจบรรลุถึงความสุขแท้ได้ ดังนั้น จึงสละชีวิตแบบโลกสู่การบำเพ็ญพรตเพื่อความสุขในโลกหน้าเป็นส่วนมาก ซึ่งพบได้ในทุกศาสนา

โดยสรุป รูปแบบวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของผู้คนในกระบวนทรรศน์นี้ ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อ ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็น มีการนำเอาวิธีการทางปรัชญามาอธิบายหลักธรรมคำสอนทางศาสนามากมาย นักปรัชญามีการผสมผสานแนวคิดทางปรัชญากับทางศาสนาเข้าด้วยกัน เพื่ออธิบายตอบโจทยปัญหาต่างๆ เพื่อเป้าหมายสุดท้าย คือความสุขที่แท้จริง (Real Happiness)

4. กระบวนทรรศน์ยุค (Modern Paradigm)

เป็นกระบวนทรรศน์ที่ยึดเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก เพราะเชื่อว่าโลกมีกฎเกณฑ์และวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นแผนที่นำทางไปสู่กฎเกณฑ์ของโลก เชื่อว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะช่วยแก้ไขปัญหาทุกอย่างของมนุษย์ได้ และจะช่วยวางระเบียบของสังคมให้มนุษย์ได้แบ่งสันปันส่วนความสุขกันอย่างยุติธรรม

โดยสรุป ชาวกระบวนทรรศน์ยุค มีความเชื่อในวิธีการทางวิทยาศาสตร์เชื่อว่าโลกมีกฎเกณฑ์และวิทยาศาสตร์เป็นผู้ค้นพบกฎเกณฑ์นั้น พยายามคิดสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อตอบโจทยปัญหาต่าง ๆ มนุษย์จึงมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ความหลากหลายเช่นเดียวกับยุคก่อน ๆ

5. กระบวนทรรศน์หลังยุค (Postmodern Paradigm)

เป็นกระบวนทรรศน์ล่าสุดที่เกิดขึ้นเพราะความไม่แน่ใจว่า กระบวนทรรศน์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาช่วยมนุษย์ให้พบกับความสุขแท้ได้จริงหรือไม่ โดยเฉพาะกระบวนทรรศน์ยุคที่เชื่อในวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนทำให้คนในยุคปัจจุบันได้เกิดคำถามที่สำคัญขึ้นมาว่า “วิทยาศาสตร์จะสร้างสรรคในโลก หรือว่าจะทำลายมนุษย์ให้หมดโลกกันแน่” (กิริติ บุญเจือ, 2545: 196)

จากการผลิตคิดค้นเทคโนโลยีอันทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์จนบางครั้งข้ามพ้นขอบเขตของสิ่งที่เรียกว่า ‘ศีลธรรม’ มนุษย์ได้เสพติดสิ่งประดิษฐ์สมัยใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการ หรือที่เรียกว่า ‘สนองตัณหา’ อย่างรุนแรง จนไม่อาจแยกแยะได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย สำหรับการเสพติดเทคโนโลยีนั้น ค้านท์ (Immanuel Kant, 1724-1804) นักปรัชญาชาวเยอรมันได้เสนอเตือนไว้ในต้นศตวรรษที่ 21 ว่า ‘อย่าหลงใหลวิทยาศาสตร์

เพราะวิทยาศาสตร์มิได้ให้ความจริง วิทยาศาสตร์ให้เพียงสิ่งที่เป็นประโยชน์ เราต้องใช้วิทยาศาสตร์เพื่อรับใช้มนุษย์ในกรอบของศีลธรรมและศาสนา’ (กิริติ บุญเจือ, 2545: 196)

จากแนวคิดของค้ำถั่งกล่าว เป็นชนวนก่อให้เกิดจุดเริ่มต้นของกระบวนทรรศน์หลังนวยุคที่ปรารถนาให้ทุกคนหันหน้ามาร่วมมือกันคิดหาทางออกจากปัญหาและหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหลายกระบวนทรรศน์ที่ผ่านมาในอดีต

บทสรุป

พหุวัฒนธรรมในมุมมองทางปรัชญา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ตั้งแต่กระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์ที่มนุษย์มีความเชื่ออำนาจลึกลับทำให้แต่ละชนเผ่ามีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้มีอำนาจเบื่องบนพอใจ ซึ่งจะทำให้ชีวิตประสบกับความปลอดภัยได้

ในกระบวนทรรศน์ที่ 2 (แบบโบราณ) ก็เช่นเดียวกัน คือความหลากหลายเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ต้องเรียนรู้กฎของโลกแล้วปฏิบัติตามกฎของโลกเพื่อให้ชีวิตของตนปลอดภัย ทำให้วัฒนธรรมและวิถีปฏิบัติของแต่ละชนเผ่าจึงมีความแตกต่างและหลากหลาย

ในกระบวนทรรศน์ที่ 3 (แบบยุคกลาง) ถือเป็นยุคศาสนานิยม ในยุคนี้ มนุษย์จะอาศัยศาสนาเป็นทางผ่านเพื่อไปพบกับความสุขที่แท้จริงในโลกหน้า ซึ่งในการปฏิบัติตนของมนุษย์ในแต่ละกลุ่มแต่ละชนเผ่าก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามบริบทของศาสนาที่นับถือ

กระบวนทรรศน์ที่ 4 (แบบนวยุค) ยุคที่วิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นยุคแห่งความหลากหลายที่มนุษย์ได้รับอิทธิพลมาจากการผลิตคิดค้นทางวิทยาศาสตร์ มนุษย์เชื่อว่าวิทยาศาสตร์สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับมนุษย์ได้ ด้วยความเชื่อเช่นนี้ ทำให้มนุษย์มีรูปแบบการปฏิบัติตนอย่างหลากหลาย

สุดท้าย วัฒนธรรมอันหลากหลายของกระบวนทรรศน์ที่ 5 ก็เข้ามา คือ กระบวนทรรศน์หลังนวยุคที่มนุษย์เกิดความไม่แน่ใจว่า วิทยาศาสตร์จะช่วยเหลือมนุษย์หรือจะทำร้ายมนุษย์กันแน่ เป็นกระบวนทรรศน์ที่มนุษย์ต้องการคำตอบ และการแสวงหาคำตอบนั่นเอง ส่งผลให้เกิดรูปแบบวิถีปฏิบัติอย่างหลากหลายจนกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า พหุวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่า กระบวนทรรศน์ทางปรัชญาทั้ง 5 รูปแบบ ล้วนมีความเป็นพหุวัฒนธรรมทั้งด้านรูปแบบความเชื่อและวิถีปฏิบัติเพื่อการดำเนินชีวิตให้บรรลุเป้าหมายที่ตนต้องการนั้นคือความสุขที่แท้จริง ไม่ว่าจะเป็ความสุขในโลกนี้หรือความสุขในโลกหน้า

รายการอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2545). *ปรัชญาหลังนวยุค แนวคิดเพื่อการศึกษาแผนใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล (2520) จำกัด.
- _____. (2546). *ชุดเซนต์จอห์นสอนปรัชญาภาษาง่าย เล่มต้น ปรัชญาประชาชนชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ : แผนกพิมพ์และผลิตเอกสาร มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- วรวิฑูร์ สุวรรณฤทธิ และคณะ. (2547). *วิถีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กระบวนทรรศน์ : นิยามความหมาย* (แหล่งที่มา: http://www.baanjomjut.com/library_2/extension-2/paradigm/01.html). (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2560)
- Capra Fritjof. (1985). *The Turning Point: Science, Society and the Rising Culture*. London: Flamingo An Imprint of Harper Collins Publishers.
-